

cap. XXVI. aliique plurimi. Quale spectaculum, auditores, videre imperatricem, filiam regis in rogo collocatam comburi. Discite quantum malum sit peccatum, nec miremur amplius, si Deus id igne puniat, quando et homines ita plectunt sibi etiam conjunctissimos, maritus uxorem. Erant nunc uxores illæ, quæ juxta maritos suos alunt adamantque juvenes, et quid mereantur, indicent. Viderint mariti, qui tales patiuntur. Dux quidam Oppavia, talem juvenem cum nupta sua ex Lithuania pensili lectica et molli in lecto adductum ubi deprehendit, canibus laniandum objicere voluit: prohibitus tamen ab amicis, confestim abire unde venerat, jussit, Æn. Sylv. lib. IV. comment.

Hi sunt, quos promisi, anseres, auditores. Proximi autem; non ut inde quid gustetis (absit hoc ab omnibus), sed ut, tetro eorum nidore percepto, toto pectore abhorreatis, imo eos et horum similes in æternum abjuretis.

CONCIO IV.

SANCTUS MARTINUS QUO JURE MARTYR APPELLARI POSSIT.

I. Quia in voto martyr fuit. — II. Quia multas persecutiones sustinuit. — III. Quia vitæ austeritate seipsum affligebat. — IV. Quia in dignitate episcopali vitam egit pauperem.

THEMA.

Vide ergo ne lumen, quod in te est, tenebræ sint.
Luc. XI.

Pulchrum nobis lumen accendit hodie Ecclesia, dum de S. Martino in vesperis cantat: *O sanctissima anima, quam etsi gladius persecutoris non abstulit, palmam tamen martyrii non amisit.* Quibus sane verbis Martinum martyribus accensit; ideoque in matutino ejus psalmos de martyribus, non de confessoribus, legit. Consentit cum Ecclesia Sanctus Bernardus, qui in serm. de Sancto Martino appellat eum *martyrem devotissimæ voluntatis.* Pulchrum, inquam, hoc lumen est, posse etiam fieri, ut confessor aliquis, qui pro Christo et justitia sanguinem non fundit, possit dici martyr et martyrii palma donari. Sed videndum, ne lumen hoc, quod accenditur nobis, tenebræ sint: videndum, inquam, quo jure et ratione S. Martinus martyr appellari, martyrumque albo adnumerari possit; quod hic faciemus.

I. Sic vocari potest, quia votum seu voluntatem ac desiderium martyrii habuit, cui se non semel sed multoties obtulit, nec aliud ei defuit

nisi persecutoris gladius. Scimus voluntatem Abrahamæ, qua paratum se exhibuit ad immolandum filium, reputatam esse a Deo pro opere: *Quia fecisti hanc rem, inquit, et non pepercisti filio tuo unigenito propter me, benedicam tibi, et multiplicabo semen tuum sicut stellas cæli,* Genesis XXII. Pepercit sane Abraham filio, quia non immolavit: verum quia ad immolandum eum jam se accinxerat, recte non pepercisse, sed immolasse eum dicitur, nec minorem mercedem reportavit, quam si actu eum mactasset. Jam vero quoties Martinus morti se objecit pro amore Christi? Impio Juliano, pusillanimitatem sibi exprobranti, dixit, se crucis signo armatum, fore paratum ad perpendendum hostium cuneum. Pinum arborem dæmonis cultui dedicatam pro conversione rusticorum, qui ejus hortatu, excisuros se illam dicebant, se casuram excipere vellet, stans intrepidus jam in se ruentem expectavit; tametsi signo crucis in adversam partem deflexit. In pago Hedorum, cum fanum idololatricum everteret: «Furens rusticorum turba irruit in eum. Cumque unus, audacior cæteris, stricto eum gladio peteret; rejecto pallio, nudam cervicem percussori præbuit. Nec cunctatus est ferire gentilis: sed cum dexteram alius extulisset; resupinus ruit, consternatusque divino metu, veniam precabatur.» Denique, Sulpitius, in epist. II. ad Aurelium diaconum, hæc de ipso Martino, sibi familiariter noto scribit: «Licet ei ratio temporis non potuerit præstare martyrium, gloria tamen martyris non carebit, quia voto atque virtutibus potuit esse martyr, et voluit. Quod si Neronianis Decianisque temporibus in illa quæ tunc extitit, dimicare congressione licuisset, testor Deum cæli atque terræ, sponte equuleum ascendisset, ultro se ignibus intulisset; Hebræisque pueris æquandus inter flammarum globos, media licet hymnum Domini in fornace cantasset.» Sic ille; addens, nec serram Isaïæ futuram ipsi fuisse terribilem, gladium Pauli vero acceptabilem, etc. Itaque non unam sed plures mortes sustinuit, ut posset dicere cum apostolo: *In mortibus frequenter,* II. Corinth. XI. Quemadmodum enim Paulus non nisi unam pro Christo mortem actu sustinuit, plures tamen, quibus se obtulit, voluntate; ita et Martinus. Unde Sanctus Chrysostomus, homilia XI. in Gen. super illa Pauli verba ait: *Estne possibile, ut quis sæpe moriatur? Etiam, inquit, quamvis non mortis experientia, attamen moriendi proposito: et in id apostoli I. Corinth. XV. Quotidie morior, hom. in Psalm. XCV. ait: Quomodo morieris, qui vivis? Moriebar proposito, sed servatus sum gratia Dei.* Pulchrum et salutare est hoc lumen, scire quod Deus voluntatem, quantum in

ipsa est, efficacem, accipiat et coronet pro opere. Unde bene quidam dixit: *Quidquid efficaciter vis, hoc erit.* Vicissim etiam cogitandum, in malis propositis solam voluntatem valere pro opere, nihilominus pœna dignam. Agnovit hoc docente et redarguente conscientia Ruben, cum dixit fratribus suis: *Numquid non dixit vobis: Nolite peccare in puerum? Et non audistis me. En sanguis ejus exquiritur,* Gen. XLII. Sed quomodo sanguis quem non fuderunt? Quia, ut Sanctus Chrysostomus, hom. LXV. in Genes. ait: *Quantum ad propositum vestrum, occidistis: licet enim non per gulam gladium transmiseritis, barbaris tamen viris eum vendidistis, et difficiliorem ei servitatem excogitastis.* Notam puto historiam Guilielmi Tellii Uriensis Helveti, qui a præfecto Gissero jussus filio suo pomum de capite ejaculari; cum feliciter tetigisset pomum illæso filio, addidit, se, si filium læsisset, in altero jaculo ab ipso præfecto, non fuisse aberraturum. Prava hæc ejus voluntas, a præfecto intellecta, in vincula eum compegit, reum mortis factura, nisi is alia fortuna evasisset, Stumpsius, in chron. Helvet. Vident igitur homines ratam et deliberatam peccandi voluntatem valere et haberi pro opere: non videat id Deus? Quare nemo se decipiat, quasi Deus voluntatem, sed opus tantum judicio suo subjecturus sit. Hoc fecisti, quod facere voluisti.

II. Quia tot persecutiones sustinuit et fortiter devicit, quot non pauci martyres; tametsi in iis non occubuit. Certe ob solam patientiam Sanctus Chrysostomus, homilia V. de patientia Job, Jobum martyrem appellat. Et hom. unica de S. Job: *Est præfecto magna gloria martyrum: sed nescio, utrum minor gloria fuit Sancto Jobo: et hom. I. in II. ad Corinth. Quis est martyr, cui hic non possit æquari? Imo martyres innumeros hic unus æquat: denique, homil. XXV. ad populum: Multis martyribus graviora passus est. Et illorum succedentium sibi nuntiorum voces omni plaga sævius percutiebant, et innumeris tormentibus acerbis vermium illorum ora eum undique corrodebant. Cui non itaque dignus hic sit martyri comparari? Innumeris equidem.* Sic ille. Jam vero Martini nostri patientiam audiamus ex Sancto Bernardo, serm. in ejus festo: «Cæterum persecutiones, inquit, quas sustinuit propter justitiam, longum est numerare; quomodo apud Julianum Augustum in civitate Wangionum intrepidus, imo et illato terrore constantior, custodiæ mancipatus est, ut inermis postero die barbaris opponeretur: quomodo circa Alpes sub securi, quam in verticem ejus latro vibrabat, securissimus fuit: quomodo illum Mediolani Auxentius Arianus graviter insectatur, multisque appetitum injuriis tan-

dem de civitate exturbavit: quomodo et alibi prius et adversus sacerdotum perfidias acerrimè pugnans, supplicis fuit affectus, publicæ virgiscæsus, inde quoque exire compulsus est, etc. et quomodo eum alter cum cultro ferire voluit; sed ferrum de manibus ejus elapsum, repente disparuit. Pro quibus omnibus dubium non est multipliciter coronari eum, qui quidem, etsi non semel effectu consummatæ passionis, sed toties martyr fuit affectu devotissimæ voluntatis.» Sic Bernardus. His adde plagas, fustes et contumelias, quas a militibus quibusdam in itinere ob eorum equos, aspectu Martini (utpote vestitu horridi) pavefactos accepit in via publica, ut place cruentus et corpore laniatus in terram procumberet; quæ omnia Martinus summo silentio pertulit, ita ut percussores inde magis irritarentur. Taceo Britium, ejus discipulum, qui eum contumelias sæpe onerabat, et velut alter Judas vexabat; quem tamen ipse patientissime ferebat. Jam vero: *Non solum laniari et excarnificari,* ait Sanctus Chrysostomus, in Psalm. CXXVII. *sed etiam cum dolore impellit ad blasphemandum: toleranter potius ferre laborem et nihil turpe et inhonestum dicere, facit martyrem.* Servit etiam nobis non mediocriter lumen hoc, quando intelligimus posse etiam nos martyrii palmam sine sanguine acquirere, modo in persecutionibus et tribulationibus nostris patientiam conservemus. Quantum hoc est miserorum solatium! Non possumus sanguine pro Christo dare, quando non est persecutor, sed possumus injurias patienter ferre et condonare: *Ferre vero contumelias, odientes diligere, martyrium est in occulta cogitatione,* ait S. Greg. hom. XXXV. in evang.

III. Quia vitæ austeritate et continuis mortificationibus seipsum insuper conficiebat et frangebatur; quam vitæ austeritatem martyrio comparant ss. patres. Divus Ambrosius, serm. XX. in Psalm. CXVIII. ait: «Tentatus est spiritu fornicationis: sed veritas Christi futurum judicium, temerandam mentis et corporis castimoniam non putasti: martyr es Christi. Tentatus es spiritu avaritiæ, ut possessionem minoris invaderes, in defensione viduæ jura temerares; et tamen contemplatione cælestium præceptorum, opem magis ferendam, quam inferendam injuriam judicasti: testis es Christi:» et mox: «Tentatus es spiritu superbiæ; sed videns inopem atque egenum, pia mente compassus es, humilitatem magis quam arrogantiam dilexisti; testis es Christi.» Sanctus Bernardus, serm. XXX. in Cant. «Genus martyrii est, spiritu facta carnis mortificare, illo nimirum, quo membra cæduntur ferro, horrore quidem mitius, sed diuturnitate molestius:»

et serm. oct. paschæ: « Est martyrii genus et quædam effusio sanguinis in quotidiana corporis afflictione: » accedit Sanctus Augustinus, serm. XLVI. de sanctis: « Absque injuria sanctorum, ait, in persecutionibus defunctorum, dicere liceat carnem afflixisse, libidinem superasse, avaritiæ restitisse, de mundo triumphasse, pars magna martyrii est. » Jam vero Sanctus Martinus qua non afflictione maceravit imprimis et subegit carnem suam? Victus ei parcissimus, creberrima jejunia: in Gallinaria insula radicibus tantum victitabat. Vestitus ejus asper et horridus, ita ut equos terreret. In ejus, quod extruxit, monasterio: *Cibum una omnes post horam jejunii accipiebant. Vinum nemo noverat, nisi quem infirmitas coegit. Plerique camelorum setis vestiebant: mollior ibi habitus pro crimine erat. Lectus ejus nuda humus, ad summum stramine instrata. Quod cum aliquando ignem concepisset, et ipse ostium ad fugam capessendam aperire non posset, mediis flammis totus ad Dominum conversus incubuit: sicque eas sensit rorantes, quas prius senserat urentes. « Apud Parisios, dum portam civitatis illius, magnis secum turbis euntibus, introiret, leprosum mirabili facie, horrentibus cunctis, osculatus est. » Denique: « Tantam adversus omnes patientiam assumpserat, ut cum esset summus sacerdos, impune etiam ab infimis clericis læderetur; nec propter id eos unquam a loco amoverit, aut sua, quantum in ipso fuit, charitate repulerit. Nemo unquam illum vidit iratum, nemo commotum, nemo mœrentem, nemo ridentem: unus idemque semper, etc. » Ita Sulpitius. Ecce vobis novum lumen. Possumus et nos ista, si volumus, ratione martyres evadere; si contra carnem propriam, contra passionem, mundi et dæmonis tentamenta strenue pugnaverimus. Quam ob causam Sanctus Hieronymus, S. Paulam, quæ ex nobilissima matrona Romana amore Christi pauper facta, asperam in Bethleem vitam egit, martyrem vocat: « Quo magis gaudeas, (inquit ad filiam ejus Eustochium, in vita Paulæ) mater tua longe martyrio coronata est: non solum enim effusio sanguinis in confessione reputatur, sed devotæ quoque mentis servitūs immaculata quotidianum martyrium est. Illa corona de rosis et violis plectitur, ista de liliis. » Hoc ergo dico, (ait S. Augustinus, serm. LX. ad frat. in eremo) quia omni tempore sunt et persecutiones: » et supra: « Omnia quæ in mundo sunt, persequuntur Christianum. Miramur si nos persequuntur alii: si Christo servire voluerimus, et parentes nostri nos persequuntur. Quicumque dissimilis nostri est, persequitur nos et odio nos habet. Miramur si alii nos persequuntur*

ipsum corpus nostrum nos persequitur. Si comedero paululum et corpusculum meum fuerit robustum, sanitas corporis mei persequitur animam meam. Quocumque me verterem, persecutio mihi est. Si videro mulierem, oculus meus persequitur me; cupit enim interficere animam meam: si videro divitias, si aurum, si argentum si possessionem, si delicias corporales, si pulchra vestimenta; quocumque videro, persequitur animam meam. Non putemus tantum in effusione sanguinis esse martyrium: semper martyrium est Christianis. » Sic ille.

IV. Quia in dignitate episcopali vitam pauperem et religiosam duxit, in monasterio a se ædificato et lignea ejus cellula, vili et aspero vestitu; nihil habens proprium, degens inter fratres monachos, quasi unus ex illis: xenium aut munus, nullum accepit: centum argenti libras dono sibi oblatas, priusquam monasterii limites attingerent, captivis redimendis deputavit, ut in ejus vita Sulpitius. Jam vero Sanctus Bernardus, in sermone I. de omnibus sanctis ita scribit: « Quod sibi vult, quod eadem promissio (videlicet quoniam ipsorum est regnum cœlorum) facta est pauperibus et martyribus, nisi quia vere martyrii genus paupertas voluntaria est? Quid mirabilius, aut quod martyrium gravius est, quam inter epulas esurire, inter vestes multas et pretiosas algere, paupertate premi inter divitias, quas affert mundus, quas ostentat malignus, quas desiderat noster iste appetitus? Annon merito coronabitur qui sic certaverit, mundum subjiciens promittentem, irridens inimicum tentantem, et quod gloriosius est, de ipso triumphans et crucifigens concupiscentiam prurientem? Denique, propterea pauperibus pariter et martyribus regnum cœlorum promittitur, quia paupertate quidem emitur, sed in passione pro Christo absque omni dilatione percipitur. » In musica septem discrimina sunt vocum; quarum prima repetitur in octava, sed altiore vel humiliore, ut norunt musici. Prima et profundissima est paupertas, qualis erat Macedonum, quam apostolus, II. Corinth. VIII. vocat *altissimum* (Græce *profundissimum*); quia usque ad fundum exhausserant se, ut succurrerent pauperibus Christianis. Illa ergo deducta in octavam, fit altissima, ut etiam sanguinem pro Christo det: interim tamen eundem cum paupertate tenorem refert, similemque mercedem. Atque ut omnes tenorum varietates videamus; primi, pauperes spiritu, dant Deo pedes, primam corporis partem, ad portandum corporis molem, ad ingrediendum lutum et gerendas sordes: secundi, mites, dant dorsum ad ferendas plagas: tertii, qui lugent, dant oculos ad fletum et compas-

sionem: quarti, esurientes, dant inanem stomachum: quinti, misericordes dant manus ad elargiendum: sexti, mundi corde, dant cor mundum, ab omni peccati labe strenue defensum ac servatum: septimi, pacifici, dant os seu linguam ad conciliandam pacem et concordiam inter dissidentes: qui demum octavo loco, persecutionem et martyrium patiuntur, dant Deo caput seu vitam, quam quidem pedes, hoc est, pauperes, non simul et semel uti martyres, sed sensim diuturno labore, contemptu et afflictione Deo impendunt. Habent igitur pauperes spiritu, immisam a Deo libenter ac gaudenter amplectantur, expeditam ad coronas martyrum viam. Ferant tantum magno animo egestatem suam, et martyres habebuntur, quasi proximi eorumagnati: contemptus enim rerum omnium possessorum videtur æquivalere contemptui vitæ et sanguinis.

Denique, S. Bernardus in sententiis ait: *Martyrium sine sanguine triplex est. Parcitas in ubertate, quam habuit David et Job: largitas in paupertate, quam exercuit Tobias et vidua: castitas in juventute, qua usus est Joseph in Ægypto.* Si quis ergo nec votum ac desiderium habet martyrii, nec persecutiones magnas sustinet, nec jejuniis ac plagis conficere corpus potest, nec denique paupertatem colere; quærat sibi viam ad coronam martyrum, e tribus istis modis; sobrie et temperanter vivat in mensis opiparis; tribuat amanter et hilariter in sua inopia; servet castimoniam in ferventi ætate; et proximus erit martyribus.

Jam vero martyrem esse et appellari tanta gloria est ut vel angeli in cœlo, si corpora haberent, eam invidere hominibus possent. Permagni olim æstimabatur gaudere jure civitatis Rom. adeoque civem Rom. appellari: quique tales nati non erant, multa sæpe pecunia dignitatem illam sibi compararunt; uti centurio ille, qui Paulo dixit, Act. XXII. *Ego multa summa civilitatem hanc consecutus sum.* Habuit hæc civilitas aliquot privilegia, sed quam vilia et exigua! Posse ad honores et magistratus gerendos evehi; sed per quot pericula ad quantum periculum! Post admissum crimen non posse plecti cruce et verberibus! Numquid et infamia carere? At vero concivem esse martyrum, qui pro honore Christi usque ad sanguinem decertarunt, tanta gloria est, ut admirentur eam angeli, participare vero nequeant. Quare qui hanc dignitatem suo sibi sanguine non potest comparare, ita ut proprie dictus et quasi natus martyr appelletur; conetur eam aliis modis, quos enumeravi, consequi, quantumvis multa summa persecutionum, pugnarum, mortificationum, eleemosynarum, desideriorum, etc. ut

ita martyrum concivis et collega in cœlo esse mereatur.

CONCIO V.

COELUM QUOMODO ASPICIENDUM.

I. Velut mirificum Dei opus. — II. Velut penum nostrum. — III. Velut patriam nostram. — IV. Velut asylum.

THEMA.

Lucerna corporis tui est oculus tuus. Matth. VI.

Non video qua in re melius S. Martinus comparari cum anserem queat, quam in eo, quod quemadmodum anser subinde cœlum altero intuetur oculo et quodammodo demiratur; ita S. Martinus oculis in cœlum semper intentus erat, ita ut a quibusdam malevolis *suspex cœli* appellatur, quemadmodum et a discipulo suo Brictio quærentibus Martinum, demonstratus est non alio, quam indicio hominis deliri cœlum intuentis. Id quod etiam moriens facere non intermisit. Qua in re utique laudandus est, nec dubitandum quin in amore celestis patriæ ipsiusque Dei fecerit. Jam vero multi quidem Christianorum cœlum subinde aspiciunt, sed non ut Martinus. Alii enim ut siderum cursum observent, ut astronomi; alii ut tempestatum conjecturam faciant, velut agricolæ; alii ut horam diei discant, uti nos passim. Sed aliud est aspectus cœli, quem nos S. Martinus et ss. litteræ docent, nosque hic aperimus.

I. Cœlum aspicere nos decet velut mirificum Dei opus, ex quo summam architecti summi virtutem et majestatem indagare possumus, juxta id apostoli ad Rom. I. *Invisibilia Dei per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur*: id quod Psal. VIII. David fecit: *Domine Dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in universa terra! Quoniam videbo cœlos tuos, opera digitorum tuorum, etc. Cœlos tuos*, ait, quod ipsius architectus nemo alius nisi ipse Deus esse possit, *opera digitorum*; quia ea summa facilitate et subtilitate fecit: (quæ enim digitis fiunt, subtiliora sunt, quam quæ manu et brachio; summa item consonantia et harmonia quasi opus organicum). Cœli vero enarrant gloriam Dei, primo, ob naturam suam incorruptibilem; secundo, ob immensam magnitudinem; tertio, ob rotunditatem perfectissimam; quarto, ob motum celerrimum, perpetuum, ordinatissimum; quinto, ob eorum varietatem mire coherentem; sexto, ob luciditatem et ornatum; septimo, ob miram efficacitatem et operationem in sublunaria; octavo, ob eorum motores angelos. Quæ omnia, si quid

illud, Deum ejus opificem admiranda sapientia, potentia, bonitate præditum demonstrant; ut inde eum agnoscere, admirari, colere, laudare, timere et amare super omnia debeamus. Ad hoc enim homo erectus a Deo creatus est, ut in cælo, velut divino quodam libro, legat et agnoscat suum creatorem; quod vel ethnici observarunt, uti Ovidius canens: *Os homini sublime dedit, cælumque tueri jussit*. Empedocles cur viveret, rogatus: *Ut cælum aspiciam, ait, tolle cælum, et nullus ero*. Quare qui hoc nunquam faciunt, non tam homines quam bestiae videntur. Neque tamen sicut Empedocles dumtaxat id aspiciere debemus, ut ibi velut in pictura hæreamus; sed ut inde creatorem agnoscamus, colamus et amemus. Unde Augustinus, I. I. conf. *Cælum et terra clamant ut amemus*.

II. Velut penum nostrum, unde alimenta nostra depromuntur nobis. Ob hanc causam, ni fallor, Christus Dominus, Marci VI. pasturus populum quinque panibus, cum prius interrogasset Philippum: *Unde ememus panes?* mox, quasi penum ostendens, asperxit in cælum, quod inde velut e penu depromendus sit panis noster, mediante ælis et pluviarum ope; quæ duo idcirco, velut magna Dei beneficia etiam super injustos effusa, commendat Christus Matth. V. dicens: *Solem suam oriri facit, et pluit super justos et injustos: solem suum vocat, quia absolute nobis non detur. Et quid si ad tempus eum nobis subtraheret? Quid si pluvias, uti olim tempore Eliæ (ubi præ fame et penuria pascuorum ipse rex Achab cum suis exire ad quærenda pasqua coactus fuit) ad tres annos cum dimidio suspenderet, adeoque cælum velut penum, ut loquitur ipse Christus, Lucæ IV. *Clauderet?* Idcirco Ecclesia quater in anno attollit ad Deum oculos ac manus in quatuor temporibus, petens ab eo in æstate frumentum, autumnò vinum, hieme oleum, vere herbas, denique et arborum fructus. Id quod omnes etiam et singulos, exemplo Christi, facere decet, præsertim ante et post mensam: veluti catellos domitorum defixos habent oculos, cibum præstolantes. Quod qui non faciunt, porci appellantur a Sancto Chrysostomo, homilia LXXXIII. in Matth. qui post cibum mensam calcibus evertunt, et glandibus vescuntur; nunquam tamen oculos ad arborem, a qua gignuntur et decidunt, attollunt. De Ægyptiis scribit Seneca, lib. IV. nat. quæst. capite II. *Nemo aratorum cælum aspicit*, quia scilicet non de cælo pluvias, quæ ibi raræ et modicæ valde, sed de Nili tantum inundatione irrigationem agrorum suorum expectant; cum tamen illam ipsam quoque Nili accretionem cælo adscribere deberent. Itaque adamussim ingrati alique immediatas et infe-*

riores tantum causas suæ sustentationis observant, ad cælum et Deum nunquam fere oculos attollunt: agris et vineis suis, culinæ et cellæ suæ subscribunt fructus inde perceptos, vel etiam propriæ industriæ; sicque osculantur manum suam contra id Job: *Si osculatus sum manum meam! capite XXXI. Et immolant saginæ suæ*, Habac. I. quasi diceret: *Manus nostra excelsa et non Dominus, fecit hæc omnia*, Deut. XXXII.

III. Velut patriam nostram; non enim pro aseribus cælum extractum esse dici solet. Unde Paulus ad Philip. III. ait: *Municipatus noster*, ut e Græco vertit Tertullianus, *in cælis est*. Eo spectasse videtur Christus, cum Marci VII. sanaturus surdum et mutum, expulit in terram, et: *Suspiciens in cælum, ingemuit*. Causam dat Euthymius, quod id fecerit misertus naturæ humanæ, quæ ob peccati transgressionem tot infirmitatibus et miseriis in hac terra subjaceret. Itaque expuendo in terram, videtur eam execrari velut ergastulum miseriarum: suspiciens in cælum, commendat nobis cælestem patriam, et ingemiscit, quod adhuc amantes hujus exilii ad cælum non aspiremus. Ita Sanctus Martinus, qui et vivens verbo et moriens continuo sursum aspexit, nolens converti ad latum, ut cælum potius, quo tendebat, quam terram præ oculis haberet. Ita quoque sanctus noster pater Ignatius, cælum subinde aspiciens, dicebat: *Heu quam sordet tellus, cum cælum aspicio!* Quin et mater septem Macchabæorum ad natu minimum loquens, sic eum animat ad mortem: *Peto a te, nate, ut aspicias ad cælum et terram* (illud scilicet desiderando, hanc spernendo): *ita fiet, ut non timeas carnificem istum*, II. Macch. VII. De Daniele legimus, Dan. VI. eum in captivitate Babylonica detentum ter in die, apertis fenestris, non versus Babylonem, sed versus Jerusalem flexis genibus orasse. Sic nimirum et nos non ad hujus terræ carcerem, sed ad cælestem Jerusalem sæpius aspiciere et aspirare decet cujus pii operis ter in die faciendi admonet nos Ecclesia trino orationis pulsu, matutino, meridiano, vespertino.

At vero non omnes cum Daniele cælum cogitant et Jerusalem; sed in terra potius remanere desiderant, cælumque sibi in terram stulte commutant: quemadmodum et Judæi multi in Babylone jam domicilio posito remanere, sibi que principem nomine *Rohe haggilub*, id est, *principem exulum* (ut Salianus refert) eligere, quam ad patriam terram redire maluerunt; similes duobus illis fratribus Paduanis de familia Liminæi (apud Bernardin. Sacerdeonum, libro III. descript. urb. Pad.) pro cælo imaginario frustra dimicantes. Sic enim mundani pro cælo prata, pro stellis

boves desiderant et pro iis litigant, nec tamen quod contendunt acquirunt, atque ita cælum simul ac terram perdunt.

IV. Velut asyllum in tribulationibus nostris. Hac intentione S. Stephanus inter lapides *intendit in cælum*. Eadem casta illa Susanna a duobus iniquis senibus falso accusata et ad supplicium jam ducta *flens suspexit in cælum*, quia fiduciam habebat in Domino; moxque Deus misit Danielem, qui ejus innocentiam tutatus est. Habemus et nos magnopere cur hoc tempore ad cælum suspiciamus et gemamus, videntes Christi Ecclesiam in his terræ partibus abduci ab hæreticis ad macellum, vastari, mactari, spoliari, fugari. Nos ergo saltem una cum ipsa aspiciamus in cælum, et Dei auxilium pro ejus ac nostra liberatione imploremus. Irascebatur Daniel, quod nemo Judæorum Susannæ causam ageret: *Sic fatui filii Israel?* ait. Et quis non jure irascatur nobis, si in tanta afflictione pro matre nostra non stemus neque oremus? Sic stulti filii Israel? Sic stupidi Christiani? Oremus ergo Deum, ut mittat Danielem, qui consilio mittat Martinum aliquem, qui bellicositate sua eripiat Susannam e manibus iniquorum: *In nobis quidem* (ait Josa-

phat rex in simili periculo) *non est tanta fortitudo, ut possimus huic multitudini resistere, quæ irruit super nos: sed cum ignoremus quid agere debeamus, hoc solum habemus residui, ut oculos nostros dirigamus ad te*. Factumque, ut sine pugna præmissis exercitui cantoribus, qui Dei laudes canerent, vincerent Hebræi, hostibus semetipsos mutua cæde consumentibus, II. Par. XX. Quando ergo nos in pari periculo versamur, quid superest, nisi ut oculos ad Deum dirigamus et oremus? Sane cum vel una domus in civitate ardet, omnes confluunt, et opem restinguendo incendio conferunt; alius aquam, alius vascula, alius scalas, uncas alius adfert, quia ab una domo periculum imminet pluribus. Cur non magis succurrimus reipublicæ nostræ christianæ, maxime cum immineant etiam nobis clades? Ergo unusquisque saltem privatam suam conferat opem, offerat Deo pro illa calamitate preces, missas, eleemosynas, communionem aliaque sua opera bona: *Ut, ita, sine timore de manu inimicorum nostrorum liberati, serviamus Domino in sanctitate et justitia coram ipso omnibus diebus nostris*, Luc. I.